

Példák EU tagállamok bírság közleményeire

Dömötörfy Borbála és Tóth Tihamér

Egyesült Királyság

Az Egyesült Királyságban az OFT egyedülálló módon, az 1998-as Competition Act 38. § (1) bekezdése alapján *köteles* iránymutatást közzétenni a bírságok kiszabásának módjáról. Jelenleg a 2004 decemberében kiadott OFT 423, „OFT’s guidance as to the appropriate amount of a penalty” van hatályban, melynek felülvizsgálata folyamatban van. E felülvizsgálat alapját elsősorban az OFT tapasztalatai,¹ valamint a Competition Appeal Tribunal ítéletei jelentik. A felülvizsgálat széles körben alapoz a külföldi tapasztalatokra is, ennek során különös hangsúlyt fektet az EU-n belüli koherens jogalkalmazás szükségességére. Az OFT felkérésére a London Economics 2009-ben készített egy elemzést², melynek tanulságait a felülvizsgálat során széles körben figyelembe vették.

A vonatkozó irodalomból³ egyaránt kitűnik, hogy az Egyesült Királyságban a versenyjogi jogsértésekért kiszabott bírságok alulmaradnak az USA-hoz, az Európai Bizottsághoz, illetve a jelentősebb európai országokhoz viszonyítva. Az OFT a következő megállapításokat teszi konzultációs anyagában: az Egyesült Királyság alacsony bírságait sem a megtorló, sem a preventív cél szempontjából nem tartja kielégítőnek. Így például hangsúlyozza, hogy a közgazdasági irodalom szerint a kartellek magasabb mértékben, akár 20-35 %-kal növelik a vonatkozó termékek árait.⁴ A tanulmány kiemeli, hogy a hatékony jogérvényesítést nem csak a bírságok, de egyéb eszközök is szolgálják, melyekre így figyelemmel kell lenni. Ugyanezt hangsúlyozza a London Economics jelentése is.

Személyes, büntetőjogi felelősség

Az Egyesült Királyságban 2003-ban vezette be az Enterprise Act a büntetőjogi szankciót kökemény kartellek esetén.⁵ Az a személy, akit a „cartell offence” bűncselekményben bűnösnek találnak korlátlan pénzbüntetésre, illetve akár öt évig terjedő szabadságvesztésre is számíthat.⁶ A büntetőjogi szankció csak rosszhiszemű⁷ kartellező esetén alkalmazható.⁸ Az Enterprise Act a kartellbűncselekmény esetén feljogosítja az OFT-t a nyomozásra.⁹ Az OFT a nyomozás során együttműködik a Serious Fraud Office (SFO) Igazgatójával¹⁰ Anglia, Wales

¹ OFT423con 1.3.

² OFT132 An assessment of discretionary penalties regimes, October 2009

³ James Killick: Is it now time for a single Europe-wide fining policy? An analysis of the fining policies of the Commission and the Member States, CLASF Working Paper Series, Working PaperNumber 07.

<http://www.clasf.org/assets/CLaSFWorkingPaper07.pdf>; OFT132 An assessment of discretionary penalties regimes, October 2009;

⁴ Oxera et al. Study for the European Commission: Quantifying antitrust damages: Towards non-binding guidance for courts, December 2009.,J.M. Connor – R. H. Lande: The Size of Cartel Overcharges: Implication for U. S. and EU Fining Policies, The Antitrust Buletin, vol. 51. No. 4. 2006. pp. 983-1022.

⁵ Enterprise Act 2002 Section 188.

⁶ Enterprise Act 2002 Section 190.

⁷ „dishonest”

⁸ OFT515 Powers for investigating criminal cartels 1.3. July 2004

⁹ Enterprise Act 2002 Section 192-196.

¹⁰ OFT525 3.18.

és Észak-Írország érintettsége esetén, Skócia esetében pedig a Lord Advocate-tel, aki az 1995. évi Criminal Act szerint Skóciában az SFO igazgatójával azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.¹¹

A kartellkriminalizáció bevezetése után sokáig nem került sor efféle nyomozásra, 2008. júniusában kapott először szabadságvesztés büntetést három üzletember pályázaton való összejátszás miatt. Kettőjükre a szabadságvesztésen és a vállalatvezetéstől való eltiltáson túl pénzbüntetés is várt¹². Ezen eset – mely Marine Hoses kartell néven híresült el – amiatt is fontos, mert az OFT és az Európai Bizottság is eljárást folytatott, s mindkét eljárás folytán került sor szankció kiszabására. Az OFT eljárása eredményeként a fent már említett büntetőjogi jellegű szankciók kerültek alkalmazásra, míg a Bizottság bírságot az ügyben. Az OFT hangsúlyozta a két eljárás elkülönítésének fontosságát, illetve hogy eljárásuk az Enterprise Act 2002-n alapul, míg a Bizottság az EKSZ 81. [EUMSZ 101.] cikkén.¹³

A jelenlegi bírság iránymutatás

Az Egyesült Királyságban a bírságok kiszabása öt lépésben történik:

1. A kiinduló pont („starting point”) megállapítása, mely függ a jogsértés súlyosságától, és az előző évben¹⁴ elért releváns forgalom 10%-áig terjedhet. Ennek meghatározásánál a következőket vehetik figyelembe: az áru/szolgáltatás természete, a piac szerkezete, a jogsértő vállalkozások piaci részesedése, a versenytársakra és harmadik felekre gyakorolt hatás és a fogyasztókat ért károk¹⁵
2. A jogsértés időtartama alapján a kiinduló pont növelhető, kivételes esetben csökkenthető.
3. Az eddig elért összeg korrigálása figyelembe véve a bírság két célját (büntetés és prevenció): ennek keretében figyelembe veszik a vállalkozás méretét, pénzügyi helyzetét.
4. Súlyosító és enyhítő körülmények, pl. vezető kartell tag, vezető személyek részvétele, ismételt jogsértés.
5. Végezetül ellenőrizni kell, hogy a kiszabott bírság ne legyen magasabb a vállalkozások teljes, világ szintű árbevételének 10%-ánál¹⁶, illetve, hogy a Bizottság,

¹¹ OFT525 3.24.

¹² Veronica Pinotti – Martino Sforza: Interplay Between Antitrust and Criminal Law in Europe.

<http://www.mwe.com/info/pubs/pinotti0611.pdf>

¹³ Press releases 2007 -OFT launches criminal investigation into alleged international bid rigging, price fixing and market allocation cartel 70/07 3 May 2007

¹⁴ Az előző éves árbevétel definíciója is felülvizsgálat tárgyát képezi: jelenleg ez az OFT jogsértést megállapító döntése előtti évet jelenti, a Competition Appeal Tribunal döntései (Kier Group plc and others v. OFT [2011] CAT 3; [2011] Comp. A. R. 180. 109. pont; Eden Brown Ltd and others v. OFT [2011] CAT 8.) – melyek kimondják, hogy az előző üzleti évről az azt megelőző év tekintendő, melyben a jogsértés véget ért – ennek revízióját is javasolja az OFT. (OFT423con 1.10) A gyakorlatban már a fent említett ítéletekkel konzisztens definíciót alkalmaz (OFT423con 5.18) A forgalom meghatározása is vitás: ezidáig az ellenőrzött beszámolók (audited accounts) alapján állapították meg, viszont jelentős érvek vannak a bruttó forgalom (gross turnover) figyelembevétele mellett (Eden Brown Ltd and others v. OFT [2011] CAT 8., OFT423con 1.9)

¹⁵ OFT423con 4.4.

¹⁶ Competition Act 1998, 36(8) bekezdés, és The Competition Act 1998 (Determination of Turnover for Penalties) Order 2000 (SI 2000/309) as amended by The Competition Act 1998 (Determination of Turnover for Penalties) (Amendment) Order 2004 (SI 2004/1259)

tagállami bíróság vagy versenyhatóság nem szabott-e ki bírságot a konkrét esetben, hogy elkerüljék a dupla büntetést.

Az OFT javaslata az új iránymutatásra

Az új javaslat szerint¹⁷ az új bírság kalkulálási módszernek a következőképp kellene zajlania. A jelenlegi 5 lépés helyett 6 lépésre lenne szükség, melyek a következők:

1. A kiinduló pont (starting point) megállapítása, melyet a jogsértés súlyosságára és a releváns forgalomra figyelemmel kellene meghatározni. Különösen súlyos jogsértés esetén ez akár a releváns forgalom 30%-át is elérhetné, s a minimuma 20% lenne hardcore kartellek és az erőfölénnyel való visszaélés különösen súlyos fajtái esetén. A jogsértés súlyosságának értékelésénél az OFT számos faktort venne figyelembe, úgy mint pl. az áru/szolgáltatás természete, a piac szerkezete, a jogsértő vállalkozások piaci részesedése, a versenytársakra és harmadik felekre gyakorolt hatás, a fogyasztókat ért károk. A releváns forgalom a vállalkozásnak a jogsértés által érintett releváns termék- és földrajzi piacon elért forgalma.¹⁸ Általánosan az ellenőrzött mérleg (audited accounts) alapján állapítják meg, kivételes esetben a valós körülmények figyelembevételével.¹⁹
2. A kiindulópont növelhető vagy kivételes esetben csökkenthető a jogsértés időtartama alapján.
3. Súlyosító és enyhítő körülmények figyelembe vétele: pl. a jogsértés szándékos, nem gondatlan mivolta, ismétlődő jogsértés, az eljárás megindulta után is folytatja a jogsértést, stb.²⁰
4. Korrekció a speciális prevenció és az arányosság érdekében: méret, pénzügyi helyzet, stb. Ez és az előző lépcsőfok helyet cserélnének, ami az OFT szerint kedvezőbb a preventív célok elérése érdekében.
5. Ellenőrzik, hogy a kiszabott bírság ne legyen magasabb a vállalkozások teljes (worldwide) árbevételének 10%-ánál²¹, illetve, hogy a Bizottság, tagállami bíróság vagy versenyhatóság nem szabott ki bírságot a konkrét esetben, hogy elkerüljék a dupla büntetést.
6. Bírságsökkentés az OFT engedékenységi programjára, az egyezségi megállapodásokra és a pénzügyi nehézségekre (utóbbi kivételes eset) tekintettel.

Az OFT 2011 októberében tette közzé a konzultációs anyagot, melyre 2012. január 26-ig lehetett reflektálni.

Az OFT szankcionálási gyakorlata remekül szemléltethető egy igazán aktuális eseten keresztül. 2012. április 12-én született döntés ugyanis a British Airways és a Virgin Atlantic Airways ügyében, mely vállalatok árra vonatkozó versenykorlátozó

¹⁷ OFT423con Annex D

¹⁸ Adók stb. levonása után számolandó!

¹⁹ Eden Brown Ltd and others v. OFT [2011] CAT 8. 44. és 59. pont

²⁰ Részletesen felsorolja OFT423con Annex D 2.14 és 2.15. (azt nem írja le expressis verbis, hogy a felsorolás taxatív vagy példálózó)

²¹ Competition Act 1998, 36(8) bekezdés, és The Competition Act 1998 (Determination of Turnover for Penalties) Order 2000 (SI 2000/309) as amended by The Competition Act 1998 (Determination of Turnover for Penalties) (Amendment) Order 2004 (SI 2004/1259)

megállapodást kötöttek. Az ügyben az OFT az 1998-as Competition Act alapján járt el. A British Airways-zel szemben 58.5 millió angol font bírságot szabott ki, a Virgin Atlantic Airways engedékenység folytán mentesült. A kartell 2004 augusztusa és 2006 januárja között állt fenn. Az ügyben a British Airways-zel szemben már 2007-ben kiszabásra került egy 121.5 millió fontos bírság²², Ez az összeg engedékenység, s az OFT-vel való további együttműködés alapján került csökkentésre. Az ügyben büntető eljárás is indult a 2002-es Enterprise Act alapján, melyet azonban 2010-ben megszüntettek.²³

²² Press releases 2007 - British Airways to pay record £121.5m penalty in price fixing investigation 113/07 1 August 2007

²³ Press releases 2012 - British Airways to pay £58.5 million penalty in OFT fuel surcharge decision 33/12 19 April 2012

Hollandia

Hollandiában a bírságokról a Gazdasági Ügyekért Felelős Miniszter (Minister of Economic Affairs) által 2009. szeptember 11-én kiadott iránymutatás²⁴ rendelkezik. Ez 2. szakaszában a közigazgatási bírság céljaként a speciális és generális prevenciót határozza meg. A bírságolási szabályokat az iránymutatást megelőzően a Holland versenyhatóság (NMa) alkotta, jelenleg a miniszter adja ki őket, de szoros együttműködésben készülnek az NMa-val, a szabályok megalkotása során figyelembe veszik a közigazgatási alapelveket.

Az NMa Bizottsága felelős a Versenytörvény, a Villamosenergia törvény, a Gáztörvény, a Légiközlekedési Törvény és a Médiakoncentrációkról szóló ideiglenes törvény versenyt érintő rendelkezéseinek kikényszerítéséért.

Az NMa feladata egyrészt a generális, másrészt a speciális prevenció. Ennek megfelelően a jelenleg használatban lévő bírságközlemény is kiemelt figyelmet szentel annak, hogy a jogsértésekért kiszabható bírságok igazodjanak mind a jogsértés súlyosságához, mind a jogsértő(k) pénzügyi helyzetéhez. A korábbi, 2007-es bírságközlemény alapján Holland Versenytörvény 6. és 24. szakaszának, illetve az EUMSZ 101 és 102. cikkének megsértése esetén a releváns forgalom 10%-a képezte a bírság kiindulási pontját, majd ezt szorozzák meg a jogsértés súlyosságából képzett számmal. Ez a szám enyhe jogsértés esetén maximum 1 lehet, közepes jogsértés esetén maximum 2, súlyos jogsértés²⁵ esetén pedig 3, de minimum 1,5. Ezt követi egy következő szorzás a jogsértés időtartamát alapul véve. Legvégül az NMa figyelembe veszi a különböző enyhítő és súlyosító körülményeket. Ezek lehetnek például a jogsértés önkéntes abbahagyása, vagy a másik oldalon a nyomozás akadályozása. A bírságkiszabás tehát a következő egyenlettel történik:

$$\text{Bírság} = \text{Kiindulási pont} \times \text{súlyosság mértéke} \times \text{időtartam} - \text{mentő körülmények} + \text{súlyosító körülmények}$$

Azon jogsértések esetén, melyek nem esnek a fenti jogszabályhelyek hatálya alá, a bírság kiszabása más módon történik. Ezekben az esetekben a bírság jóval alacsonyabb, az éves forgalom becsült értékének az ezred része képezi az alapot, az alábbi sávok bontásában:

²⁴ Policy Rules of the Minister of Economic Affairs of 11 September 2009, no. WJZ/9150320, containing guidelines on the imposition of administrative fines under legislation the enforcement of which has been entrusted to the Board of the Netherlands Competition Authority [Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)] (Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 2009) lásd még Policy rules of the Minister of Economic Affairs of September 11th, 2009, no. WJZ / 9146574, on the reduction of administrative fines in connection with cartels (Policy rules of the Minister of Economic Affairs on the reduction of administrative fines in connection with cartels)

²⁵ Súlyos jogsértések különösen a következők: horizontális ár megállapodások, kollektív vertikális ár fixálás, kollektív bojkott, olyan erőfölénnyel való visszaélések melyek egy vállalatot a piacról való távozásra készítetnek. Forrás: NMa Fining Code

I. Kategória	0.25 ezrelék	de legalább: 2 500 euró
II. Kategória	0.75 ezrelék	de legalább: 5 000 euró
III. Kategória	1.5 ezrelék	de legalább: 10 000 euró
IV. Kategória	2.5 ezrelék	de legalább: 15 000 euró
V. Kategória	7.5 ezrelék	de legalább: 25 000 euró
VI. Kategória	15 ezrelék	de legalább: 50 000 euró

Az eljáró bíró választja ki az iránymutatások alapján, hogy melyik kategóriába esik a jogsértés, azonban egy fokozattal felfelé és lefelé is eltérhet, ha az eset körülményei azt indokoltá teszik. A mindenhol meghatározott minimum büntetési tételek lehetővé teszik, hogy az esetlegesen túl alacsony bírságok ne vessék vissza a generális prevenciót. Azonban olyan eset is lehetséges, ahol a bírság túlzottan magas lenne, erre az eshetőségre az 500 millió eurónál magasabb bevételű cégeknél a bírság alapja az 500 millió euró meghaladó rész után 10%, ha a bevétel nem lépi át az 1 milliárd Eurót. Amennyiben túllépi, úgy a bírság alapja az 1 milliárd feletti rész 1%-a lesz. Itt is lehetséges megszorozni a bírságot a jogsértés súlyosságától függően maximum 1, 2 vagy 3-szoros mértékben, megemlítendő, hogy a legsúlyosabb jogsértéseknél ebben az esetben nincs minimum, szemben az előző kategóriával.

A jelenleg hatályos bírságközlemény²⁶ a holland versenytörvény 6. és 24. szakaszának, illetve az EUMSZ 101. és 102. cikkének megsértése esetén kiszabandó bírságok esetén hozott változásokat. Ennek értelmében először a bírság összegének kiindulópontja kerül meghatározásra, esetről esetre.²⁷ Ezt követi az alapösszeg meghatározása, figyelembe véve a jogsértés súlyát és a jogsértő pozícióját. Harmadik lépésként sor kerül az egyes súlyosbító és enyhítő körülmények figyelembe vételére. Versenytörvény 6. és 24. szakaszának, illetve az EUMSZ 101 és 102. cikkének megsértése esetén a kiinduló pont meghatározása releváns forgalom figyelembe vételével történik. Ha ez az eljárás alá vont által nyújtott információk alapján nem határozható meg, akkor megbecsülhető. A releváns forgalom 10%-a képezi a bírság kiindulási pontját,²⁸ majd ezt szorozzák meg a jogsértés súlyosságából képzett

²⁶ No. 14079

22 September 2009 Policy Rules of the Minister of Economic Affairs of 11 September 2009, no. WJZ/9150320, containing guidelines on the imposition of administrative fines under legislation the enforcement of which has been entrusted to the Board of the Netherlands Competition Authority [Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa)] (Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 2009)

²⁷ Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 20093. cikk

²⁸ Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 20095. cikk

számmal. Ennek eredményeként kerül meghatározásra az alapösszeg. A szorzó a jogsértés súlyosságától függően kerül meghatározásra, olyan faktorok kerülnek figyelembe véve mint az érintett piac és a jogsértő vállalkozás mérete, a piac szerkezete, az okozott – akár potenciális – kár, a szóban forgó termékek/szolgáltatások jellege, gazdasági hatások. Háromféle súlyossági kategória létezik: nagyon komoly, komoly, kevésbé komoly. A jogsértés komolyságától függően a szorzó szám maximum 5 lehet.²⁹ Prevenációs célból súlyos horizontális versenykorlátozások esetén a bírság alapösszege elérheti a releváns forgalom 25%-át.³⁰

A bírság összegének meghatározásánál a következő súlyosbító és enyhítő körülmények kerülnek figyelembe vételre. Súlyosbítóként az ismételt jogsértés, a nyomozás akadályozása, kezdeményező vagy vezető szerep a jogsértésben, illetve a jogsértés fenntartására ellenőrző vagy kikényszerítő mechanizmusok kialakítása, azok használata. Ismétlés esetén akár 100%-kal is növelhető az alapösszeg, kivéve ha az tekintettel a körülményekre ésszerűtlen lenne.³¹ Enyhítő körülménynek számít a hatósággal való széles körű együttműködés, ha saját kezdeményezésére szünteti meg a jogsértést a jogsértő, illetve, ha kompenzálja az okozott károkat.³²

Természetes személyek felelőssége

2007-ben megteremtődött annak a lehetősége, hogy a versenyhatóság bírságot szabhasson ki természetes személyekre, mellyel létrehozott egy megújult (kis mértékű) kapcsolatot a büntetőjoggal, a *valódi döntéshozók* (de facto directors) és az ellenőrzésre jogosultak (*commissioning party*) kifejezések behozatalával a bírságolási szabályok közé, mely fogalmak meghatározását egy az egyben vette át a holland Btk.-ból. Természetes személyek abban az esetben büntethetők meg, ha nem működnek együtt a hatóságokkal, szándékosan megsértik a Holland Versenytörvényt vagy a EUMSZ 101. és 102. cikkelyeit. A büntetés 10 000-tól 50 000 euróig terjed,³³ illetve egyes esetekben 50 000-tól 400 000-ig,³⁴ a jogsértés súlyosságától és a személy pozíciójától, a részvétel mértékétől függően. A jogi személyektől eltérően, a természetes személyeknél a bírságkiszabás alapját nem többszörözhetik meg.

²⁹ Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 20096. cikk

³⁰ Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 20097. cikk

³¹ Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 200913. cikk

³² Policy Rules of the Minister of Economic Affairs on the imposition of administrative fines by the NMa 200914. cikk

³³ A Holland Versenytörvény 25b rész 1., 2., 25., 35., 42., 43., 59a., 70b., 77a. bekezdésének megsértése esetén.

³⁴ A Holland Versenytörvény, az EUMSZ 101. és 102. cikke; a Holland Vasúti Törvény, a Holland Légiközlekedési Törvény és a Média koncentrációról szóló ideiglenes törvény megsértése esetén, ha az egyúttal sérti a Holland Versenytörvény 75a szakaszát.

A legmagasabb bírságok

A legmagasabb bírságok toplistáján Hollandia a 21-23. helyeket birtokolja,³⁵ mind a három bírságot kartell ügyben szabták ki és a legmagasabb is kevesebb 100 millió eurónál (93.6, 88, 81.6 millió). A 4. legmagasabb holland bírság már csak 40 millió euró (szintén kartell), továbbá 1-1 kivételtől eltekintve az erőfölénnyel visszaélés és a fúziós ügyek mindegyike 3 milliótól kisebb bírság kiszabásához vezetett.³⁶

Jogeset

Shrimp Cartel

Holland kereskedők és holland, német és dán termelők szervezeteinek, akik rákhalászokat képviseltek, több mint 4 400 000 euró bírságot kellett fizetni az 1998 és 2000 közötti kartellezésért, mellyel megsértették mind az európai, mind a nemzeti jogszabályokat. A jogsértésben érintett két legnagyobb fél több mint 3 millió eurót volt köteles fizetni. A Holland Legfelsőbb Bíróság által 2011. március 17-én meghozott döntés egy több mint 8 éves ügy végére tett pontot, melyet az NMa még 2003-ban indított. A Bíróság két okra hivatkozva enyhítette mind az NMa által kiszabott, mind az alsóbb szintű bíróságok által indokoltan tartott bírságokat, egyrészt mert az alsóbb bíróságok indokolatlanul sok időt töltöttek az eset tárgyalásával, másrészt pedig a termelők részéről fennálló félreértés miatt, mely ahhoz vezetett, hogy a kérdéses időszakban tévedésben voltak a rájuk vonatkozó európai halászati szabályozás kvótáit illetően.

Ez volt az első eset az NMa történetében, amikor nem holland illetőségű vállalkozásokat is megbírságot. A bírság a majdnem 14 millió euróról jóval kisebb mértékűre csökkent a fellebbezési eljárások során, mivel a kartellben részt vevő vállalatok hitelt érdemlően bizonyítani tudták, hogy túlzóak az NMa északi-rák beszerzéssel kapcsolatos számításai. 2006-ban a rotterdami bíróság megállapította, hogy az eredeti vádakkal ellentétben a jogsértés nem volt kirívó, csupán átlagos mértékű, mely döntéssel az NMa is egyetértett és indítványozta – a bírósági határozatnak megfelelően – a bírság csökkentését. A kartellezők védekezésükben arra hivatkoztak, hogy esetükben nem alkalmazhatóak a kartell-ellenes jogszabályok, egyiknek sem állnak a tárgyi hatálya alatt. A Legfelsőbb Bíróság ezt az indokolást nem találta megalapozottnak, ítéletében kiemelte, hogy a második jogsértés esetében 1999-ben a kartell lehetlenné tette, hogy egy új rák kereskedő lépjen be a holland piacokra, ezzel is megsértette a vonatkozó versenyjogi szabályokat.

³⁵ 2011-es adat.

³⁶ Report prepared for the LIDC International Congress, Oxford, 22 - 24 September 2011

Németország

Németországban a versenyjog kikényszerítésben a hatáskör megosztott a Bundeskartellamt és az illetékes tartományi versenyhatóságok között. Abban az esetben, ha a versenysértő magatartás a Szövetségi Köztársaság területén érezhető hatással bír, a szövetségi versenyhatóság, a Bundeskartellamt jár el. Ez együtt jár azzal, hogy a Bundeskartellamt elsősorban a komolyabb esetekre, például kőkemény kartellekre fókuszál.³⁷ Lehetséges, hogy ez is közrejátszik abban, hogy a német versenyhatóság jogérvényesítő munkáját az Európai Unió tagállamok között különösen szigorúnak tartják.³⁸

Németországban a büntető törvénykönyv 1997-es módosítása vezetett be büntető rendelkezéseket közbeszerzési pályázaton való összejátszás eseteire.³⁹ Ezen túlmenően is van lehetőség személyes felelősségre vonásnak: a német szabálysértési törvény lehetőséget kínál bírság kiszabására is magánszemélyekkel szemben, melynek maximuma 1 millió euró, vagy a magánszemély esetén a jogsértéssel szerzett vagyoni előny összege, ha az magasabb. Németországban a Bundeskartellamt más államokkal összehasonlítva gyakran él a magánszemély bírságolásának lehetőségével, bár ezen bírságok általában nem érik el a törvény által létrehozott maximumot.⁴⁰

A német versenyhatóság a bírságok kiszabása során arra vonatkozó 2006-os iránymutatása⁴¹ alapján jár el. Az iránymutatás csak a bírság „büntető” jellegű elemeire vonatkozik. A Bundeskartellamt két lépcsőből álló eljárást alkalmaz a bírság kiszabása során. Első lépésként meghatározza az alapösszeget, majd a korrekciós tényezőket, melyek a következők lehetnek: elrettentés, súlyosbító és enyhítő körülmények.

Az alapösszeg számítása a jogsértés súlyosságán és időtartamán alapul, a jogsértés alatt és abból származóan elért forgalom 30%-áig terjedhet.⁴² A jogsértésből származó forgalom a vállalkozás hazai forgalma a jogsértéshez szolgáltatásokra/termékekre vonatkozóan.⁴³ A súlyosság megállapításánál a Bundeskartellamt figyelembe veszi a jogsértés természetét, a jogsértő vállalkozások piaci pozícióját, a jogsértéssel érintett piac méretét és jelentőségét, a jogsértés hatását.⁴⁴

³⁷ http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/Kartellverbot_e/kartellverbot_eW3DnavidW2628.php

³⁸ The 2005 Handbook of Competition Enforcement Agencies 58-60.

https://www.google.com/search?hl=en&scient=psy-ab&q=GIBSON%2C+DUNN+%26+CRUTCHER+LLP+5+8+&pbx=1&oq=GIBSON%2C+DUNN+%26+CRUTCHER+LLP+5+8+&aq=f&aqi=&aql=&gs_sm=3&gs_upl=547552715476269111547704912121010101204129411.0.11210&gs_l=hp.3...547552715476269111547704912121010101204129411j0j11210&biw=1024&bih=487&cad=cbv&sei=0rFUT5OnGMnNsgbXmqmACQ#hl=en&scient=psy-ab&q=2005_hbk_comp_enf-german-walther&pbx=1&oq=2005_hbk_comp_enf-german-walther&aq=f&aqi=&aql=&gs_sm=3&gs_upl=55277155277101558691111010101127112710.11110&gs_l=serp.3..55277155277101558691111010101127112710j11110&bav=on.2.or.r_gc.r_pw.r_qf.cf.osb&fp=2662c7bf2252b838&biw=1024&bih=444

³⁹ § 298 of the Criminal Code (Strafgesetzbuch), Wettbewerbsbeschränkende Absprachen bei Ausschreibungen”, introduced through the Act against Corruptive Practices of August 13, 1997, BGBI. 1997 I, 2038-2043.

⁴⁰ Florian Wagner-von Papp: Criminal antitrust law enforcement in Germany: ‘The whole point is lost if you keep it a secret! Why didn’t you tell the world, eh?’ http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1584887 13. o.

⁴¹ Notice no. 38/2006 on the imposition of fines under Section 81 (4) sentence 2 of the German Act against Restraints of Competition (GWB) against undertakings and associations of undertakings - Guidelines on the setting of fines - of 15 September 2006

⁴² Ibid II. 1. 4.

⁴³ Ibid II. 1. 5.

⁴⁴ Ibid II. 1. 8.

Így például áröngzés, és egyéb különösen súlyos horizontális versenykorlátozások esetén az alapösszeg annak felső tartományába fog kerülni.⁴⁵ Ha a jogsértés időtartama kevesebb, mint 12 hónap, a Bundeskartellamt 12 hónapot vesz alapul a bírság összegének kiszámításakor.⁴⁶

Ha a jogsértést gondatlanul követték el, az alapösszeg az egyébként az Iránymutatás alapján kiszabott összeg fele lesz.⁴⁷

Az alapösszeg meghatározása után a Bundeskartellamt figyelembe veszi a korrekciós tényezőket. Azon tényezők, melyeket már számításba vettek az alapösszeg meghatározásánál nem vehetők kétszer – tehát e ponton is – figyelembe.⁴⁸ Az elrettentés érdekében az alapösszeg 100%-ig növelhető – ennek során elsősorban a vállalkozás méretét veszik figyelembe, melynek meghatározásánál a kapcsolt vállalkozások árbevételét is figyelembe veszik.⁴⁹

Az iránymutatás szerint különösen a következők számítanak súlyosító tényezőnek:

- a szándékosság és a súlyos gondatlanság,
- az ismétlődő jogsértés,
- a különösen aktív szerep a kartellben,
- a kartell magas fokú szervezettsége (megtorlás, kényszerítő intézkedések).⁵⁰

Az enyhítő körülmények között tárgyalja az Iránymutatás elsősorban a következőket:

- a jogsértés utáni magatartás (pl. kártérítés adása),
- kényszerű részvétel vagy passzív szerep,
- a jogsértés jóváhagyása valamely hatóság, szervezet, vagy a korábban hatályos szabályok által.⁵¹

Az enyhítő és súlyosbító körülményeket tárgyaló szakaszok megfogalmazása arra enged következtetni, hogy a felsorolás nem taxatív (különösen, elsősorban), hanem csak a legkiemeltebb eseteket említi az Iránymutatás.

Ha az eddig tárgyaltak alapján meghatározott bírság alapösszege meghaladja a vállalkozás előző éves árbevételének 10%-át, a Bundeskartellamt azt csökkenteni fogja a német versenytörvény (GWB) 81. § (4) bekezdése alapján.⁵² A teljes forgalom meghatározásánál a Bundeskartellamt a német versenytörvény 38. § (4) bekezdését alkalmazza.⁵³

A Bundeskartellamt figyelembe veszi a bírság kiszabásánál a vállalkozás pénzügyi teljesítőképességét. Ha a vállalkozás bizonyítja, hogy rövid, vagy közép távon képtelen befizetni a bírságot anélkül, hogy az létezését veszélyeztetné, kibocsáthat valamilyen

⁴⁵ Ibid II. 1. 9.

⁴⁶ Ibid II. 1. 10.

⁴⁷ Ibid II. 1. 11.

⁴⁸ Ibid II. 2. 14.

⁴⁹ Ibid II. 2. 15.

⁵⁰ Ibid II. 2. 16.

⁵¹ Ibid II. 2. 17.

⁵² Ibid II. 2. 18.

⁵³ Ibid II. 2. 19.

igazolást (debtor warrant, Besserungschein) vagy engedélyezheti a fizetés elhalasztását. A bírság csökkentése azonban ezen az alapon csak kivételes esetekben lehetséges, ha a vállalkozás bizonyítja, hogy annak kifizetése hosszú távon is a létét veszélyeztetné.⁵⁴

Esetpéldák

Tetőcserép ügy

Összesen 188 millió euró bírságot szabott ki a Bundeskartellamt kilenc vállalkozásra és két személyre. Alapja: 2006-ban egy kereskedelmi szövetségi (trade association) ülésen megállapodtak 4-6%-os áremelésben az érintett vállalkozások. A bírság kiszabása során a Bundeskartellamt a 2005-ös Iránymutatást alkalmazta. Négy céggel szemben melyek olyan vállalatcsoportokhoz tartoztak, amelyek éves forgalma meghaladta a 2 billió eurót, növelték bírság mértékét az elrettentés végett. A többi résztvevő KKV volt. Egy esetben került vizsgálatra a vezető szerep, két vállalkozás élt engedékenységi kérelemmel, melyet a versenyhatóság enyhítő körülményként figyelembe is vett. A versenyhatóság külön bírságot szabott ki az Etex Holding GmbH-ra és leányvállalatára Creaton and Pfeleiderer-re, előbbire (anyavállalat) ellenőrzési kötelezettségének megsértése miatt.⁵⁵

Előre kevert beton ügy

Kvóta kartell, 1,5 millió euró bírság 3 vállalkozásra. Itt is a korábbi (2005-ös) iránymutatás került alkalmazásra, annak alapján a vállalkozások mérete (regionális szinten, csak a francia határ közelsége miatt járt el a Bundeskartellamt) valamint az eljárás során felmerült problémák miatt az iránymutatás értelmében 500,000 eurós bírságok kerültek kiszabásra vállalkozásonként.⁵⁶

„Caffee roasters” ügy

Árrögzítés. Összesen 159.5 millió euró bírság 6 vállalkozásra. Egy vállalkozás immunitást kapott engedékenységi kérelme alapján. 2000 eleje és 2008 júliusa között találkozókra került sor a kartelltagok között, a Bundeskartellamt 20 ilyen találkozót tudott bizonyítani. (továbbá 5 árnövekedés nyert bizonyítást). Itt a 2006-os iránymutatást alkalmazták. (a fent tárgyalt)⁵⁷

⁵⁴ Ibid II. 2. 24.

⁵⁵ „Fine proceedings against companies in the German clay roof tile sector Sector Roof tiles (26) Ref. B 1 - 200/06 Date of Decision 15 December 2008 (cartel agreement) 9 February 2009 (breach of duty to supervise” <http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/download/pdf/Fallberichte/B1-200-06-E.pdf?navid=32>

⁵⁶ „Fine proceedings against ready-mixed concrete manufacturers from the greater area of Freiburg im Breisgau Sector Ready-mixed concrete Ref. B1-241/04 Date of Decision December 2009” <http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/download/pdf/Fallberichte/B01-241-04-engl.pdf?navid=32>

⁵⁷ Fine proceedings against coffee roasters on account of price fixing Sector Production and processing of coffee Ref. B11-18/08 Date of Decision 18. Dezember 2009 http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/download/pdf/Fallberichte/B11-018-08-Kafferoester_engl.pdf?navid=32

Folyékony petróleum gáz ügy

Összesen 250 millió euró bírság 9 személyre és 11 cégre. Nem nyújtottak be engedékenységi kérelmet. Vevőkör szerinti piacfelosztás, árra vonatkozó megállapodások, információs kartell.⁵⁸

„Caffee roasters” II. ügy

A bírság számításánál a Bundeskartellamt a német versenytörvény 7. módosítása alapján járt el, mely 2005 júliusában lépett hatályba: A bírság nem haladhatja meg a vállalatcsoport világszintű forgalmának 10%-át. A német Iránymutatás a jogsértéssel a német piacon elért árbevétel alapján kalkulál. A bírságok különböző periódusonként voltak számítva, mely függött az adott vállalkozás jogsértésben való részvételének időtartamától. Aki csak egy találkozón vett részt, annak egy éves periódust vettek alapul. Volt olyan cég (DKV) akinél a versenytörvény 6. módosítása alapján jártak el, mert (bírság 500.000 euróig) felhagyott a jogsértéssel a 7. módosítás hatályba lépése előtt.⁵⁹

Szemészeti lencsék ügy

115 millió euró bírság, 85 millió a HERRZ esetén, 30 millió a „pricing structure working group” esetén. A bírság számításánál a Bundeskartellamt a német versenytörvény 7. módosítása alapján járt el, mely 2005 júliusában lépett hatályba: A bírság nem haladhatja meg a vállalatcsoport világszintű forgalmának 10%-át. A német Iránymutatás a jogsértéssel a német piacon elért árbevétel alapján kalkulál. A bírság számításánál nem vették figyelembe az interneten és optikusoknál elért árbevételt. Rodenstock GmbH nem kapott bírságot engedékenységi kérelme alapján, a Hoya Lens Deutschland GmbH-ra, Carl Zeiss Vision GmbH-ra és a ZVA-ra kiszabott bírságot pedig azok együttműködő magatartása miatt csökkentették. A ZVA és két további vállalkozás egyezséget (settlement) is kötött, mely a bírság további csökkentéséhez vezetett. Az arányosság kedvéért a Bundeskartellamt csökkentette a bírságot, mivel annak számítása ugyanazon a forgalmon és jogsértési időszakon alapult.⁶⁰

⁵⁸Liquefied petroleum gas, proceedings under the Administrative Offences Act Sector Sale of liquefied petroleum gas (LPG) Ref: B11-20/05 Dates of Decisions: 14 Dec 2007, 26 Feb 2008, 12 Feb 2009, 09 Apr 2009 <http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/download/pdf/Fallberichte/B11-020-05-E.pdf?navid=32>

⁵⁹Coffee Roasters fined for price fixing in out-of-house sales market Sector Production and processing of coffee Ref: B11 - 19/08 Date of Decision: 8 June 2010 <http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/download/pdf/Fallberichte/B11-019-08-ENGLISH.pdf?navid=33>

⁶⁰Fine proceedings against manufacturers of ophthalmic lense Sector Manufacture and sale of ophthalmic lenses Ref: B12 - 11/08, Date of Decision: 28 May 2010 http://www.bundeskartellamt.de/wEnglisch/download/pdf/Fallberichte/B12-11-08_Bussgeld_Brillenglaeser-E.pdf?navid=33

Spanyolország

Spanyolországban a trösztellenes törvények alkalmazása általában hatósági feladat. Ezek megszegése estén büntetőjogi felelősségre vonás nem alkalmazható, kizárólag pénzbírság szabható ki.⁶¹ Spanyolországban a 16/1989 Versenytörvényt azzal a céllal fogadták el, hogy egy olyan rendszert hozzanak létre, amely a megfelelő eszközök figyelembe vételével biztosítani tudja a piaci folyamatok jó működését. A versenykorlátozó magatartások és a gazdasági tömörülések ellenőrzése elleni harc eredményeképpen két speciális hazai közigazgatási szerv jött létre: a Versenyjogi Szolgálat és Versenyjogi Bíróság. Tekintettel a hatálybalépése óta történt módosításokra, valamint az új közösségi szabályozási rendszerre, a törvény célja a spanyol versenyjog reformja volt, hogy megerősítse az akkori szerkezet működését és védje a hatékony versenyt a piacokon.

Jelenleg a 15/2007-es Versenytörvény szabályozza a lényegi kérdéseket, az intézményi formákat, a Nemzeti Versenybizottságot, az eljárásjogi kérdéseket, valamint a szankciók rendszerét.

Törvénysértő magatartást természetes személy és vállalkozás egyaránt tanúsíthat, aki tetteivel vagy mulasztásával megsérti a törvényt, azaz Spanyolországban létezik személyes felelősség. Ezen törvény alkalmazásának lényege, hogy bizonyos esetekben egy vállalat tevékenysége betudható más jogi személyeknek, illetve azoknak a természetes személyeknek, akik azt vezetik. Abban az esetben, ha egy társasági vagy üzleti csoportosulást szankcionálnak és az nem fizetőképes, kötelezni kell, hogy annyi hozzájárulást gyűjtsön a tagjaitól, ami fedezi a bírság összegét. Amennyiben a Nemzeti Versenybizottság által meghatározott időn belül ezen hozzájárulásokat nem fizetik be, bármely tag vállalkozástól követelhető. Az összeg ugyanakkor nem követelhető a vállalatától, ha bizonyítja, hogy ők nem alkalmazták a szövetség döntéseit és ajánlásait, amelyek a jogsértés tárgyát képezik. Ezen túlmenően pedig nem tudtak a társulás léteéről vagy aktívan elhatárolták magukat tőle, még mielőtt az ügyben vizsgálódás indult volna. A vállalatok pénzügyi felelőssége, tekintettel a bírság kifizetésére nem haladhatja meg az előző üzleti év összforgalmának 10% - át.⁶²

A törvény előírásainak megsértése esetén a kompetens szervek büntetéseket szabhatnak ki a vállalkozásokra, továbbá azok társulásaira, egyesülési és csoportosulási formáira. Tekintet nélkül arra, hogy szándékosan vagy gondatlanul követték el a jogsértést. A bírságok összegei a következőképp alakulhatnak: Kevésbé jelentős törvényszegés esetén az kiszabott összeg közvetlenül az előző üzleti év összforgalmának 1%-áig terjedhet. Ha ennél súlyosabb a jogsértés, akkor ugyanezen számítási metódus alapján az összeg már az 5%-ot is elérheti, a nagyon súlyosnak vélt esetekben pedig a 10%-ot. Az összforgalmat pontosan kell meghatározni, figyelembe véve a vállalatcsoport összforgalmát is.⁶³

Spanyolországban létezik személyes felelősség. Ha a törvényszegő jogi személy, az előbb említett bírságokon felül, további, akár 60.000 euró összegig terjedő büntetés szabható ki jogi

⁶¹ Competition Law - Emerging Trends Edited by P. Satyanarayana Prasad; The Icfai University Press, 2007

⁶² Art. 61. 3 of Competition Act 15/2007

⁶³ Art. 63.1 of Competition Act 15/2007

képviselőire vagy a vezetőség tagjaira, akik a megállapodásban vagy a döntésben közreműködtek. A szankciók alól kimentést azok a természetes személyek kapnak, akik ugyan az adminisztratív testületi szerveknek tagjai, de a találkozókra nem vettek részt, vagy a szavazáson nem, vagy tartózkodom szavazatot adtak le.⁶⁴

Amennyiben nem lehetséges meghatározni az összfordalmat, a fent említett százalék szerinti büntetés-kiszabás a következőképp alakul: A törvény enyhe megszegésért 100.000 és 500.000 euró közti, ennél súlyosabb esetben 500.001 és 10 millió közötti, nagyon súlyos jogsértésért pedig több mint 10 millió euró összegű bírságot szabhatnak ki.⁶⁵

A spanyol versenytörvény 64. §-a szól a bírságösszegek megállapításának kritériumairól. Eszerint a bírság összegét a következőkre tekintettel kell meghatározni:

- a törvénysértéssel érintett piac jellemzői és dimenziói
- a vállalat piaci részesedése, vagy felelőssége
- a törvénysértés terjedelme
- a törvénysértés időtartama
- a törvénysértés hatása a fogyasztók és más gazdasági szereplők jogaira és jogos érdekeire
- a jogtalan előny szerzése a törvénysértés következtében
- a súlyosbító és enyhítő körülmények.

A bírságok kiszabásakor többek között a következő súlyosbító körülményeket kell figyelembe venni:

- ismétlés
- vezető szerep a jogsértésben
- a tilos magatartás megvalósulásáért tett lépések (szankciórendszer, garancia)
- az együttműködés hiánya vagy a vizsgálati munkák akadályoztatása.⁶⁶

Az előbbieket mellett az enyhítő körülményeket is meg kell vizsgálni, ezeket a törvény szintén példa jelleggel sorolja fel:

- A cselekvés megtételének módja, ami véget vet a törvénysértésnek
- A jogsértő cselekmények hatékony meg nem valósítása
- az okozott károk helyreállítására irányuló magatartás
- az aktív és hatékony együttműködés a Nemzeti Versenybizottsággal.⁶⁷

⁶⁴ Art. 63.2 of Competition Act 15/2007

⁶⁵ Art.63.3 of Competition Act 15/2007

⁶⁶ Art.64.2 of Competition Act 15/2007

⁶⁷ Art.64.3 of Competition Act 15/2007

A 66. § azokat a bírság csökkentésének további eseteit említi, amikor a természetes és jogi személyek nem teljesítik a 65. §-ában felsorolt követelményeket, mégis a Nemzeti Versenybizottság csökkentheti a kiszabott bírságok összegét. Százalékos arányban lebontva említi ezeket a méltányolható eseteket.⁶⁸ A büntető bírságoktól függetlenül a Nemzeti Versenybizottság kényszerítő bírságokat is kiszabhat 12.000 euró összegben naponta.⁶⁹

A jogsértések elévülése tekintetében ugyancsak különbséget tesz a törvény azok súlyának függvényében. A legsúlyosabbak négy, a kevésbé súlyosak kettő a csekélyek pedig egy évben határozza meg ezt az időtartamot.⁷⁰ A büntetések kiszabásának folyamatára a 30/1992 törvény rendelkezései irányadók.⁷¹

Spanyolországban van bírságközlemény, mely rendezi a bírságok kiszabásának módját.⁷² Általában ezt alkalmazzák a bírság összegének meghatározására, kivételes körülmények kivételével, ha egyéb indokolt feltételek alkalmazása javasolt, így például ha az nem szolgálná az átláthatóságra, objektivitásra és elrettentésre vonatkozó követelményeket⁷³, vagy például információ hiányában nem alkalmazható.⁷⁴

A bírság összegének megállapítása két lépésben történik. Több európai országhoz hasonlóan elsőként az alapösszeg kerül meghatározásra, ezt követi annak kiigazítása a súlyosbító és enyhítő körülmények figyelembe vételével, majd harmadik lépésként a kapott összeget a jogi határokhoz, és a jogsértéssel elért nyereséghez igazítják.⁷⁵

Az alapösszeg meghatározásánál figyelembe vételre kerülnek az érintett piac tulajdonságai, a jogsértő piaci részesedése, a jogsértés mértéke és terjedelme, tartama és hatásai. Az alapösszeg a jogsértéssel érintett eladásokhoz viszonyított százalékban kerül meghatározásra. A százalékos szorzó a jogsértés komolyságától függően 10-30% lehet.⁷⁶ A jogsértéssel érintett eladások értéke az érintett földrajzi és árupiacon a jogsértés időtartama alatt elért adózás előtti jövedelem,⁷⁷ ha ez Spanyolország területére esik. Az így megkapott összeg százalékában

⁶⁸ Art. 66.1.2 of Competition Act 15/2007

⁶⁹ Art. 67. of Competition Act 15/2007

⁷⁰ Art. 69. of Competition Act 15/2007

⁷¹ Act 30/1992 of 26th November

⁷² Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty

⁷³ Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty (3)

⁷⁴ Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty (4)

⁷⁵ Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty (8)

⁷⁶ Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty (9) és Annex

⁷⁷ Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty (10)

kerül az alapösszeg meghatározásra, alapvetően 10%-ában, ami nagyon súlyos jogsértés esetén további 10 százalékponttal növekszik, és amennyiben az érintett piacon elkövetett jogsértés dominóhatást képes elindítani további piacokon, további 10%-kal növelhető. Az alapösszeg ezek után megnövelésre kerül a jogsértés időtartamának függvényében, a következők szerint⁷⁸:

<u>Évek</u>	<u>Súlyozás</u> (α_i)
1	1.00
2	0.75
3	0.50
4	0.25
5	0.15
6	0.10
7 és további	0.05

Ezután következik a második lépés, a kiigazítás, mely a törvényben meghatározott, fent már tárgyalt súlyosbító és enyhítő körülmények figyelembe vételét jelenti. A súlyosbító és enyhítő körülmények csökkenthetik vagy növelhetik az alapösszeget 5-15%-ban.⁷⁹

Végül, harmadik lépésként a bírságot a törvény által meghatározott határokhoz igazítják, azaz az semmilyen esetben nem haladhatja meg a vállalkozás éves árbevételének 10%-át.

⁷⁸ Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty (13)-(15)

⁷⁹ Communication of the Comisión Nacional de la Competencia on the Quantification of Sanctions Arising from Violation of Articles 1, 2 and 3 of the Spanish Competition Act 15/2007 of 3 July 2007 and Articles 81 and 82 of the European Community Treaty (17)

Lengyelország

A lengyel bírság számítási rendszert a verseny és fogyasztók védelméről szóló törvény⁸⁰ szabályozza. Az előírások szerint, ha egy vállalat más vállalatok összeolvadása vagy transzformációja eredményeként jött létre, a bírságösszeg e vállalatok előző évi jövedelméhez viszonyítva számítandó. Abban az esetben, ha a vállalkozás nem tud felmutatni bevételt az adott évből, akkor a kiszabható büntetés elérheti az átlag lengyel díjazás kétszázszorosát. A hivatal elnöke pénzbírságot szabhat ki a következő összeghatárig terjedően:

A hivatal elnöke pénzbüntetést négy esetben szabhat ki, ami nem több mint a büntetést megelőző éves árbevétel 10%-a. Ha a vállalkozás

- a törvényt sértést a 6. 7. 8. és 9. §-ok által meghatározott tiltásokkal szemben követi el;
- a törvényt sértést az EUMSZ 101. illetve 102. cikkének megsértésével követi el;
- a hivatal vezetőjének jóváhagyása nélkül összefonódást valósít meg;
- a 24. § értelmében a kollektív fogyasztói érdekeket sértő gyakorlat folytatásával követi el;

tekintet nélkül a jogsértés szándékos vagy gondatlan megvalósítására.⁸¹

Továbbá 50.000.000. euró összegig bírságokat szabhat ki amennyiben a vállalkozás

- a 23. §-ben megjelölt kérelem, vagy a 94. §-ban szereplő kérelem kapcsán hamis adatokra hivatkozik;
- a hivatal elnökének kérésére nem szolgáltatott információkat,⁸² vagy szolgáltatott ugyan, de azok hamisak vagy félrevezetőek voltak, vagy
- nem működött együtt az ellenőrzési folyamat során.⁸³⁸⁴

A bírság meghatározásánál figyelembe vételre kerül a jogsértés időtartama, súlya, és körülményei, valamint az esetleges korábbi jogsértések.⁸⁵ A lengyel bírságközlemény⁸⁶ 2009. január 1-én lépett hatályba. Célja a bírság kiszabására vonatkozó átláthatóság növelése, jogi kötőerővel nem bír.

- A bírság alapját a vállalkozás előző éves bevétele jelenti. A jogsértés „ártalmasságának” meghatározásánál a körülmények két csoportját veszik figyelembe: egyrészt a jogsértés természetét, másrészt az érintett piac sajátosságait, azon belül pedig a vállalkozás tevékenységét. Ezek figyelembe vételével kerül meghatározásra a bírság alapösszege. A jogsértés természetét tekintve három féle lehet:

⁸⁰ Act on competition and consumer protection, 2007

⁸¹ Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection. Art. 106.1

⁸² E törvény 12. Cikk 3.§, 19. Cikk 3.§, vagy 50. Cikknek megfelelően

⁸³ Ami e törvény 62. és 65. Cikk 2§ mentén zajlott

⁸⁴ Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection. Art. 106. 2

⁸⁵ Act on competition and consumer protection, 2007, Art. 111.

⁸⁶ Guidelines on setting fines in cases concerning infringements of Article 6 or 9 of the Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection or of Article 81 or 82 of the Treaty establishing the European Community

- nagyon súlyos (kőkemény horizontális korlátozások, és az erőfölénnyel visszaélés piacon a versenyt megszüntető, vagy azt célzó esetei),
- súlyos (egyéb horizontális versenykorlátozások, kőkemény vertikális versenykorlátozások, erőfölénnyel visszaélés a versenyt jelentősen korlátozó vagy súlyosan kizsákmányoló esetei) és
- egyéb jogsértés.

Ennek alapján kerül meghatározásra a kezdeti összeg, mely a további számítások alapját képezi a következőképpen:

A bevétel

- 1-3% közötti összeg nagyon súlyos
- 0,2-1% között súlyos
- 01-02% között egyéb jogsértések esetén⁸⁷

Az így megkapott összeg a piaci körülmények figyelembevételével növelhető vagy csökkenthető akár 80%-kal. Különösen a következőket veszik figyelembe:

- A termék és a címzettek tulajdonságai (pl. a fogyasztók egy érzékeny csoportja számára különösen fontos a termék)
- A piac sajátosságai (szerkezete, piacra lépési korlátok, jogsértő vállalkozás gazdasági jelentősége)
- A jogsértést követő káros hatások
- A hatások visszafordíthatatlansága avagy annak nehéz volta
- A tényleges hatások
- Kicsi földrajzi kiterjedtség
- Alacsony bevétel az érintett piacon a vállalkozás teljes bevételéhez viszonyítva⁸⁸

Ezután a jogsértés időtartamát veszik figyelembe, az egy évnél hosszabb időtartam már hosszú távúnak minősül. Az eddigi összeg ennek megfelelően 200%-kal növelhető versenykorlátozó megállapodás, 100%-kal pedig erőfölénnyel való visszaélés esetén.⁸⁹

A súlyosító és enyhítő körülmények esetről esetre és összefüggésükben nyernek értékelést. Különböző súlyozás lehetséges, általuk a bírság mértéke maximum 50%-kal növelhető vagy csökkenthető.

⁸⁷ Guidelines on setting fines in cases concerning infringements of Article 6 or 9 of the Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection² or of Article 81 or 82 of the Treaty establishing the European Community 2.1.

⁸⁸ Guidelines on setting fines in cases concerning infringements of Article 6 or 9 of the Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection² or of Article 81 or 82 of the Treaty establishing the European Community 2.2.

⁸⁹ Guidelines on setting fines in cases concerning infringements of Article 6 or 9 of the Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection² or of Article 81 or 82 of the Treaty establishing the European Community 3.

Enyhítő körülmények különösen a következők:

- passzív szerep,
- kényszer fennállta,
- a jogsértés következményeinek önkéntes megszüntetése, a versenyfelügyeleti eljárás megkezdése előtt vagy azt követően késedelem nélkül,
- a hivatal vezetőjével való együttműködés az eljárás gyors és hatékony befejezése érdekében.⁹⁰

Súlyosbító körülmények különösen a következők:

- vezető szerep,
- kényszer, nyomás, vagy megtorló intézkedés alkalmazása,
- múltbeli jogsértés elkövetése,
- jogsértés szándékos mivolta.⁹¹

Utolsó lépésként a kiszabott bírság mértékét a jog által biztosított maximummal összevetik, minek értelmében az nem haladhatja meg az előző éves árbevétel 10%-át. Bizonyos esetekben sor kerülhet különösen alacsony bírság kiszabására is, ha a célok azáltal is megvalósíthatók.⁹²

Jogesetek

Sportesemények nyilvános közvetítéséhez való jog – 2010. február 12. (DOK-1/2010)

Az eljárást a Cyfrowy Polsat ellen 2009-ben indították meg a vállalat honlapjának megvizsgálása után, a beérkezett panaszok alapján. A panaszok a 2008-as futball Európa bajnoksággal kapcsolatos sportesemények nyilvános közvetítéséhez kapcsolódtak, mely jogok értékesítésére a Cyfrowy Polsat kizárólagossággal rendelkezett. Minden vállalkozónak, aki közvetíteni akarta az EB mérkőzéseit, szerződést kellett kötnie a Polsattal. A Hivatal vizsgálata megállapította, hogy mivel a Polsat visszaélt erőfölényes helyzetével, mikor a nyilvános közvetítéshez való jogot ahhoz a feltételhez kötötte, hogy a Polsat által gyártott és szervizelt dekódert kell megvenni, hogy a műsorokat sugározni tudják. Ezáltal a cég jogtalan előnyökhöz jutott.

A Polsat már az eljárás korai szakaszában jelezte, hogy hajlandó visszavásárolni a dekódereket, továbbá megtéríti a szervizelési költségeit azoknak, akik a nevezett eszközt tőlük megvásárolták. A Hivatal kötelezte a Polsatot, hogy készítsen egy jelentést arról, hogy sikeresen ültette be az ítéletet a szerződési feltételei közé a következő három sporteseményt

⁹⁰ Guidelines on setting fines in cases concerning infringements of Article 6 or 9 of the Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection² or of Article 81 or 82 of the Treaty establishing the European Community 4.1.

⁹¹ Guidelines on setting fines in cases concerning infringements of Article 6 or 9 of the Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection² or of Article 81 or 82 of the Treaty establishing the European Community 4.2.

⁹² Guidelines on setting fines in cases concerning infringements of Article 6 or 9 of the Act of 16 February 2007 on competition and consumer protection² or of Article 81 or 82 of the Treaty establishing the European Community 5.

illetően, melyekre szintén kizárólagossággal rendelkezett. Az együttműködés hatására a Hivatal eltekintett a pénzbüntetés kiszabásától

Festék összejátszás – 2010. május 24. (DOK-4/2010)

A 2006-ban indult eljárások eredményeképp a Hivatal úgy találta, hogy 2000 és 2006 között 3 vállalat – Tikkurila, Praktiker, Castorama – fixálta a minimális kiskereskedői árakat a Tikkuria festékeknél és lakkoknál. A megállapodásokat emailen kötötték, a vezetőség által. Később ezek az emailek szolgáltatták a fő bizonyítékokat. A Hivatal úgy találta, hogy az összejátszást a Tikkurila kezdeményezte, aki árajánlatokat küldött a Castorama-nak és a Praktikernek. Az ajánlat része volt egy burkolt fenyegetés, hogy amennyiben nem ezeket az árakat használják, akkor annak következményei lesznek, például az ellátás felfüggesztése, vagy a beszerzési ár növelése. Ez a tevékenység csökkentette a versenyt a Tikkurila termékek körében.

A Hivatal 9 millió zlotyra büntette a Castorama-t és több mint 39 millió zlotyra a Praktikert.

Franciaország

Franciaországban a versenyjog közjogi jellegű kikényszerítése jelentős reformon esett át a közelmúltban. Korábban a Gazdasági Minisztérium és a Conseil de la concurrence megosztott hatáskörrel látta el a versenyhatósági feladatokat, ennek helyét 2009-től átvette egy „egyedüli és erősebb, független versenyjog érvényesítő” Autorité de la concurrence.¹ Már a Conseil de la concurrence is rendelkezett egy dokumentummal, mely tárgyalta a bírság kiszabásának részleteit², azonban a reform hatására az egész francia közjogi versenyjog-érvényesítés komoly változáson ment át. Az Autorité de la concurrence elnöke már a reform felvezetésénél – tehát a korábbi rendszer esetén is beszámolt a bírságok általános növekedéséről: 2005-ben 751 millió euró, 2006-ban 128 millió euró, 2007-ben 221 millió euró, 2008-ban 631 millió euró, szemben az ezeket megelőző években általánosnak mondható 60-65 millió euróval.³

Lehet, hogy csupán véletlen egybeesés, de talán érdemes megemlíteni, hogy a bírságok kiszabásának módjáról szóló korábbi dokumentum, melyet a Conseil de la concurrence alkalmazott, 2005-ben került elfogadásra.⁴ A 2011-es francia Iránymutatással⁵ kapcsolatban egy azt elemző Ashurst tanulmány⁶ is megjegyzi, hogy a különböző európai bírság iránymutatások hatásaként mindenütt általános növekedés volt tapasztalható a bírságok összegében.

Franciaországban is ismert a személyes felelősség, a Code de Commerce alapján az a személy, aki a kartellben vezető szerepet tölt be, maximum négy év szabadságvesztéssel, vagy 75.000 euróig terjedő bírsággal sújtható, ezt azonban bíróság, nem a versenyhatóság szabja ki.⁷ Megjegyzendő azonban, hogy Franciaországban jelenleg a közigazgatási jellegű eljárás hangsúlyos, egyelőre legalábbis.⁸

Az új iránymutatás egy több szempontból egyedi rendszert vezetett be. Először olvasva az angol nyelvű verziót, azonnal szembe kerülünk egy különös megfogalmazással: „Where the infringer is not an undertaking”⁹, kis kutatás után azonban megnyugodhatunk, hogy a francia versenyjog is konzisztens e téren az uniós szabályokkal, egyszerű félrefordítás áldozatai lehetnénk csupán. Itt ugyanis egészen egyszerűen csak arról van szó, hogy ámbár a francia

¹ Bruno Lasserre: The new French competition law enforcement regime, *Competition Law International*, October 2009 15-20. o. 15. o.

² International Competition Network Cartels Working Group: Setting of Fines for Cartels in ICN Jurisdictions, Report to the 7th ICN Annual Conference, Kyoto April 2008, 13. o.

³ Bruno Lasserre: The new French competition law enforcement regime, *Competition Law International*, October 2009 15-20. o. 19. o.

⁴ International Competition Network Cartels Working Group: Setting of Fines for Cartels in ICN Jurisdictions, Report to the 7th ICN Annual Conference, Kyoto April 2008, 13. o.

⁵ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties

⁶ Publication of the French Competition Authority’s Notice on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties, Ashurst Paris May 2011

⁷ Code de Commerce Livre IV. Titre II. Article L420-6. „Est puni d'un emprisonnement de quatre ans et d'une amende de 75000 euros le fait, pour toute personne physique de prendre frauduleusement une part personnelle et déterminante dans la conception, l'organisation ou la mise en oeuvre de pratiques visées aux articles L. 420-1 et L. 420-2.”

⁸ International Competition Network Cartels Working Group: Setting of Fines for Cartels in ICN Jurisdictions, Report to the 7th ICN Annual Conference, Kyoto April 2008, 11. o.

⁹ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties, 6. pont

versenyjog hatálya is vállalkozásokra (undertaking) vonatkozik a mi fogalmaink szerint, azonban differenciál azon az alapon, hogy a jogsértés elkövetője vállalat (entreprise), avagy nem.¹⁰ Elemezve a francia szabályozást, ennek okát látni fogjuk, lévén más a kiindulási alap, és vállalatok esetén maximálja a bírságot az éves világszintű árbevétel 10%-ában, mely magánszemély versenyjogi definíció szerinti vállalkozások esetén nagy valószínűséggel felvetne problémákat. Mindemellett ez dogmatikai okokból is indokolható, hiszen Franciaországban a versenyjog a Code de Commerce részeként került szabályozásra, mely hatályának meghatározásánál kereskedőkkel foglalkozik.¹¹

Ahogy azt a Cour d'Appel de Paris egyik ítéletében is kimondta¹², a pénzbírság Franciaországban is kettős célt szolgál: a büntetést és az elrettentést.¹³ Az Iránymutatás azt is nagyon fontosnak tartja hangsúlyozni, hogy az esetek egyedi értékelést kapnak, így e dokumentumban sem lehetséges az összes tényező részletes tárgyalása.¹⁴

Az új Iránymutatás egy négy lépcsős értékelési rendszert vezetett be: elsőként meghatározásra kerül az alapösszeg, ezt követi annak egyediesítése, majd a visszaesés értékelése, végül a végső összeg meghatározása.¹⁵

A jogsértés súlyosságának értékelésénél az Autorité de la concurrence a következőket veszi figyelembe: i) a jogsértés természete, ii) az érintett tevékenységek, piacok, szektorok jellege, iii) a jogsértéssel érintett személyek (KKV, gyenge pozíciójú fogyasztók, stb.) iv) a jogsértés objektív jellemzői.¹⁶ A gazdaságnak okozott kár értékelése egyedülállóan francia megoldás,¹⁷ különbözik a jogsértés elszenvetőinek okozott kártól és a jogsértéssel elért profittól, e kifejezés valójában az egész gazdaságnak okozott kárt jelenti. Ez nem lehet becsült összeg, az Autorité gazdasági elemzéseket készít róla.¹⁸ A gazdaságnak okozott kár figyelembe vételének célja a gazdasági rend megőrzése, nem pedig a kompenzáció vagy a jóvátétel.¹⁹

Az alapösszeg meghatározásánál az Autorité azon áru/szolgáltatás kategóriák teljes értékét veszi figyelembe, melyek érintettek voltak a jogsértéssel, mégpedig az azokból származó eladás értékét a szóban forgó vállalkozás utolsó üzleti évében a jogsértés időtartama alatt, Franciaország területén.²⁰ Ha az adott vállalkozás erről nem szolgáltat kellő és megfelelő információt az Autorité-nak, az a rendelkezésre álló adatok alapján határozza meg az értéket,

¹⁰ Code de Commerce Livre IV. Titre VI. Chapitre IV. Article L464-2

¹¹ Code de Commerce Livre Ier Titre II. Chapitre Ier Section 1. „Sont commerçants ceux qui exercent des actes de commerce et en font leur profession habituelle.”

¹² Cour d'appel de Paris 9 avril 2002 SA Géodis Overseas France et autres.

¹³ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties 11. pont

¹⁴ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties 15. pont

¹⁵ Publication of the French Competition Authority's Notice on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties, Ashurst Paris May 2011

¹⁶ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties 26. pont

¹⁷ Publication of the French Competition Authority's Notice on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties, Ashurst Paris May 2011

¹⁸ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties 27-29. pont. A 32. pont példálózó felsorolást tartalmaz az értékelés során figyelembe veendő elemekről.

¹⁹ DAF/COMP/WD(2011)16, Direction des affaires financières et des entreprises comité de la concurrence, Table ronde sur la quantification par les tribunaux nationaux et les autorités de la concurrence des dommages causés à l'économie /Note de la délégation de la France/ 3. o.

²⁰ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties 33-34. pont

akár a teljes árbevétel alapján indul a kalkuláció (ami értelemszerűen kedvezőtlenebb a vállalkozásra nézve).²¹ Ha az utolsó év nem megfelelő a meghatározáshoz, másik üzleti év figyelembe vétele, illetve egy átlagos üzleti évé is lehetséges.²² Ha vállalatcsoport követte el a jogsértés, értelemszerűen azok kapcsolódó eladásainak értékét veszik figyelembe.²³

A kiinduló összeg aránya 0-30% között lehet, kőkemény horizontális versenykorlátozások esetén 15-30% között.²⁴ Ezután következik az „individualization”, melynek során figyelembe veszik a súlyosító és enyhítő körülményeket. Ezeket az Iránymutatás példalózóan sorolja csak fel, pl. kényszer vagy vezető szerep, stb.²⁵ Külön tárgyal bizonyoz „individualizáló” tényezőket, melyek célja, hogy az elretentést és az arányosságot szolgálják, így például csökkenthető az összeg, ha egy termékes vállalkozásról van szó, avagy az érintettnek pénzügyi nehézségei vannak. Növelhető, ha a vállalkozás nagy mérete vagy gazdasági ereje indokolja ezt.²⁶

Az iránymutatás külön pontként tárgyalja az ismételt jogsértés, ami arra utal, hogy az előző bírság nem volt elegendő, hogy visszatartsa a vállalkozást az újabb jogsértés elkövetésétől.²⁷ Ennek alapján 15-50%-kal növelhető az alapösszeg.²⁸

Végül a bírság összegének végső meghatározására kerül sor: összevetik a maximummal (10%-a a vállalatcsoport világszintű forgalmának ha gazdasági társaság, ha nem, akkor maximum 3 millió euró²⁹), figyelembe vesznek egyéb tényezőket, pl. engedékenység, illetve a vállalkozás pénzügyi teljesítőképességét.³⁰ Náluk ezen az alapon csökkenthető is a bírság,³¹ sőt, non-profit gazdasági társaságok esetén az is lehetséges, hogy szimbolikus összeget szabjon ki az Autorité.³²

Az Autorité kissé más eljárást követ pályázaton összejátszás esetén, mivel itt az eladások értéke nem tükrözné a gazdasági léptéket. Ebben az esetben egy arányszámot használnak, figyelembe véve a jogsértés komolyságát, a gazdaságnak okozott kárt, stb.³³

²¹ Ibid 36.

²² Ibid 37.

²³ Ibid 38.

²⁴ Ibid 40-41.

²⁵ Ibid 44-46.

²⁶ Ibid 47-49.

²⁷ Ibid 50.

²⁸ Ibid 52.

²⁹ Code de Commerce Livre IV. Titre VI. Chapitre IV. Article L464-2

³⁰ Notice of 16 May 2011 on the Method Relating to the Setting of Financial Penalties 53.

³¹ Ibid 62-66.

³² Ibid 66.

³³ Ibid 67-68.

